

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
szakmai koncepciója a mesterséges intelligencia alkalmazásáról
2026 – 2029

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Helyzet- és állapotfelmérés	4
2.1. A könyvtári környezet változása	4
2.2. A FSZEK jelenlegi helyzete	4
2.3. Kiinduló állapot	5
3. Alapvetések	6
3.1. A koncepció célja	6
3.2. A mesterséges intelligencia szerepe a könyvtár működésében	6
3.3. Kapcsolódás a könyvtár stratégiai fejlesztéseihez	6
3.4. Jövőkép	7
4. A koncepció alapelvei	7
4.1. Emberközpontúság	7
4.2. Hitelesség és szakmai felelősség	7
4.3. Adatbiztonság és átláthatóság	8
4.4. Esélyegyenlőség és inkluzivitás	8
4.5. Innováció és folyamatos tanulás	8
4.6. Közösségi tanulás és tudásmegosztás	9
5. Fejlesztési irányok	9
5.1. A szervezet felkészítése	9
5.2. A könyvtári infrastruktúra és adatvagyon fejlesztése	9
5.3. MI-vel támogatott könyvtári szolgáltatások	10
5.4. Digitális, információs és MI-műveltség fejlesztése	10
5.5. Digitális partnerségek és innováció	11
5.6. Intézményi irányítás és felelősség	12
5.7. Az MI-vel kapcsolatos incidensek kezelése	12
6. A koncepció várható hatásai	12
6.1. A könyvtár működésére gyakorolt hatások	13
6.2. A könyvtári szolgáltatásokra gyakorolt hatások	13
6.3. A használókra és a társadalomra gyakorolt hatások	13
6.4. A könyvtár szakmai szerepének erősödése	14
6.5. Hosszú távú jövőkép	14

1. Bevezetés

A mesterséges intelligencia gyors fejlődése alapvetően alakítja át az információ létrehozásának, keresésének, értelmezésének és megosztásának módját. Ez a változás a könyvtárakat sem hagyja érintetlenül: miközben új lehetőségeket kínál a szolgáltatások fejlesztésére és a munkafolyamatok támogatására, új szakmai, etikai és adatvédelmi kérdéseket is felvet. A könyvtárak feladata ezért már nem csupán az, hogy alkalmazkodjanak ezekhez a változásokhoz, hanem az is, hogy segítsék használóikat a mesterséges intelligencia tudatos, kritikus és felelős használatában, valamint támogassák őket az egyre összetettebb digitális információs környezetben való eligazodásban.

A főváros legnagyobb nyilvános könyvtáraként és országos szakkönyvtárként a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár felelősségének érzi, hogy a mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazásában ne csupán alkalmazkodjon a változásokhoz, hanem aktívan hozzájáruljon a hazai szakmai gondolkodás, a jó gyakorlatok és a könyvtárak jövőbeli szerepének alakításához.

A FSZEK célja, hogy a mesterséges intelligenciát ne öncélú technológiai újdonságként, hanem a könyvtári küldetést támogató eszközként alkalmazza. Ennek érdekében olyan szakmai kereteket kíván kialakítani, amelyek támogatják a munkatársak felkészülését, a szolgáltatások fejlesztését, valamint a használók kritikus, tudatos és felelős MI-használatát.

A koncepció szorosan kapcsolódik a FSZEK 2026. évi munkatervéhez, amely kiemelt szakmai feladatként határozza meg a mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazási keretrendszerének kialakítását, a munkatársak felkészítését, valamint a digitális ökoszisztéma fejlesztését. Ennek részeként a könyvtár rendszeresen szervez munkatársai számára workshopokat és konzultációkat, használói számára pedig ingyenes ismeretterjesztő előadásokat a mesterséges intelligencia működéséről, társadalmi hatásairól és etikai kérdéseiről.

Jelen szakmai koncepció a 2026–2029 közötti időszakra kijelöli a könyvtár mesterséges intelligenciával kapcsolatos fejlesztési irányait, alapelveit és prioritásait. A dokumentum nem részletes fejlesztési terv vagy informatikai specifikáció, hanem olyan szakmai keret, amely irányt mutat a könyvtár jövőbeli döntéseire, fejlesztéseire és szolgáltatásaihoz. A koncepcióhoz kapcsolódó alapvető munkatársi magatartási, adatvédelmi, szakmai ellenőrzési és átláthatósági követelményeket a mesterséges intelligencia felelős használatáról szóló 3/2026. számú főigazgatói utasítás határozza meg. Erre építve, a jelen koncepció elsősorban a szervezeti felkészülés, az intézményi MI-rendszerek bevezetése, a szolgáltatásfejlesztés, az adatvagyon-gazdálkodás, a partnerségek és a hosszú távú intézményi irányítás stratégiai kereteit jelöli ki.

A mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazása nem önálló technológiai cél, hanem a társadalmi változásokra, igényekre adott szakmai válasz. A koncepció ezért nem elsősorban informatikai fejlesztési dokumentum, hanem a könyvtár közszolgálati küldetésének új környezetben történő értelmezése.

A koncepció abból indul ki, hogy a mesterséges intelligencia korában a könyvtár szerepe nem csökken, hanem átalakul. A hiteles információ közvetítése mellett egyre fontosabb feladata a digitális műveltség, az információs műveltség és az MI-műveltség fejlesztése, a közösségi tanulás támogatása, valamint a használók segítése abban, hogy eligazodjanak a gyorsan

változó információs környezetben. A könyvtár így nem csupán információs szolgáltatóként, hanem tanulási infrastruktúraként és olyan közintézményként értelmezi saját szerepét, amely hozzájárul a digitális környezet iránti bizalom, valamint a hiteles információhasználat erősítéséhez.

2. Helyzet- és állapotfelmérés

2.1. A könyvtári környezet változása

Az információkeresési szokások alapjaiban alakulnak át: a használók egyre inkább elvárják a természetes nyelven történő kommunikációt és a személyre szabott válaszokat. A könyvtár jelentős, strukturált adatvagyonnal rendelkezik, amely a mesterséges intelligencia korában új értéket képvisel. Ugyanakkor az ellenőrizetlen automatizált adatgyűjtés és az adatvédelmi kockázatok olyan kihívások elé állítják a könyvtárakat, amelyekre megfelelő szakmai és technológiai válaszokat kell adni.

A mesterséges intelligencia térnyerése nem önmagában technológiai változás, hanem az információs környezet átalakulásának része. Az információkeresés, a tanulás, a tartalomelőállítás és a kommunikáció új formái egyre nagyobb jelentőséget adnak a hiteles forrásoknak, a kritikus gondolkodásnak és a digitális műveltségnek. Ebben a környezetben a könyvtár szerepe is átalakul: az információhoz való hozzáférés biztosítása mellett egyre fontosabb feladata az eligazodás támogatása és a használók digitális műveltségének fejlesztése.

A könyvtárakra ható technológiai változások valójában szélesebb társadalmi folyamatok részei. A digitalizáció, a mesterséges intelligencia, a közösségi média, a bizalom átalakulása vagy az információs túlterheltség nem önálló könyvtári kihívások, hanem olyan társadalmi változások, amelyekre a könyvtárnak szakmai válaszokat kell adnia.

A könyvtár használói egyre gyakrabban alkalmaznak mesterséges intelligencián alapuló eszközöket a tanulás, a munkavégzés, az alkotás és az információkeresés során. Ez a könyvtári tájékoztató munka, az információs műveltség, a digitális kompetenciák és az MI-műveltség fejlesztése szempontjából is új feladatokat jelent.

2.2. A FSZEK jelenlegi helyzete

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár az elmúlt években tudatosan megkezdte a mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazásának szakmai előkészítését. A felkészülés a munkatársak kompetenciafejlesztésére, a szervezeti tapasztalatszerzésre, valamint a hazai szakmai együttműködések kiépítésére egyaránt kiterjedt.

A munkatársak felkészítése terén a könyvtár már 2024-ben és 2025-ben foglalkozott az adatvédelem, valamint a mesterséges intelligencia működésének és tudatos használatának kérdéseivel a digitális kompetenciafejlesztési programok keretében. Ezzel párhuzamosan megkezdte annak feltérképezését is, hogy a mesterséges intelligencia milyen lehetőségeket kínálhat a könyvtári munkafolyamatok és szolgáltatások fejlesztéséhez.

A **szervezeti felkészülés** részeként a könyvtár 2026 elején belső felmérést végzett a munkatársak MI-használatáról és attitűdjéről. A felmérés eredményei azt mutatták, hogy a munkatársak érzékelik a mesterséges intelligencia jelentőségét, nyitottak az új technológia iránt, és igénylik a tudatos alkalmazáshoz szükséges ismereteket. A felkészülés következő

lépéseként 2026 májusától AI EDIH workshopok indultak, amelyeken több mint 180 munkatárs vett részt. A képzések során megismerkedtek a mesterséges intelligencia elméleti alapjaival, a promptírás módszertanával, valamint a Microsoft Copilot és a Gemini Notebook (korábban NotebookLM) könyvtári alkalmazási lehetőségeivel.

A könyvtár ezzel párhuzamosan 2025-ben aktív szerepet vállalt a külső szakmai együttműködésekben is. Szakmai partnerként bekapcsolódott a Fővárosi Önkormányzat mesterségesintelligencia-stratégiájának előkészítésébe, és részt vett a fővárosi szervezetek adatérettségét, MI-érettségét, attitűdjét és MI-eszközhasználatát vizsgáló felmérésben. Emellett képviselteti magát a Főváros AdatPest Fórumában, amely a Budapest-család intézményei közötti adatvagyon-gazdálkodási és digitális együttműködések fejlesztését támogatja. A könyvtár emellett felsőoktatási és informatikai partnerekkel is együttműködések alakított ki a mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazásának előkészítése érdekében.

Az eddigi tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár rendelkezik azokkal a szakmai, szervezeti és partnerségi alapokkal, amelyekre a mesterséges intelligencia tudatos, fokozatos és felelős intézményi alkalmazása építhető. A munkatársak jelentős része már gyakorlati tapasztalatot szerzett az MI-eszközök használatában, miközben a könyvtár megszerezte az első intézményi tapasztalatokat és kialakította azokat az együttműködések, amelyek lehetővé teszik, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazását a könyvtár stratégiai szinten, tudatosan és értékalapon tervezze és irányítsa.

2.3. Kiinduló állapot

A fenti tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a könyvtár rendelkezik azokkal az alapokkal, amelyekre a mesterséges intelligencia tudatos és fokozatos könyvtári alkalmazása építhető. A következő időszak feladata nem az MI bevezetése önmagában, hanem annak szervezett, biztonságos és értékalapú integrálása a könyvtár működésébe és szolgáltatásaiba. Ennek sikeréhez egyaránt szükség van a munkatársak folyamatos felkészítésére, a digitális infrastruktúra fejlesztésére és a használók támogatására.

A mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazása egyúttal újraértelmezi a könyvtár tanulást támogató szerepét is: a jövőben a digitális és információs műveltség fejlesztése, valamint az egész életen át tartó tanulás támogatása a könyvtári szolgáltatások egyre hangsúlyosabb elemévé válik.

A könyvtár a következő időszakban arra törekszik, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása ne csupán a működés hatékonyságát javítsa, hanem erősítse a könyvtár társadalmi szerepét, a digitális műveltség fejlesztését és a hiteles információhoz való hozzáférést is.

A technológiai környezet gyors változása, a könyvtár eddigi tapasztalatai és a munkatársak felkészültségének fejlődése együttesen teremtették meg annak feltételeit, hogy a FSZEK a mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazását stratégiai szinten tervezze és irányítsa.

3. Alapvetések

3.1. A koncepció célja

A koncepció célja, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazását a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár közszolgálati küldetésével összhangban, egységes szakmai keretek között irányítsa. A könyvtár célja nem a technológia öncélú bevezetése, hanem annak olyan alkalmazása, amely javítja a szolgáltatások minőségét, támogatja a munkatársak szakmai munkáját, és hozzájárul a használók digitális, információs és MI-műveltségének fejlesztéséhez.

A koncepció középpontjában a szervezet felkészítése, a szolgáltatások fejlesztése és a mesterséges intelligencia fokozatos, szabályozott alkalmazása áll. Ennek eredményeként a könyvtár hatékonyabban működhet, szolgáltatásai korszerűbbé válhatnak, miközben megőrzi a hiteles tájékoztatás, az esélyegyenlőség és a személyes könyvtári szolgáltatás alapértékeit.

3.2. A mesterséges intelligencia szerepe a könyvtár működésében

A mesterséges intelligencia a könyvtári szolgáltatások és munkafolyamatok fejlesztésének egyik fontos támogatója. Használata során elsődleges szempont a használók támogatása, a kapott információk kritikus értelmezése, az adatvédelem és az intézményi felelősségvállalás.

A mesterséges intelligencia nem önálló könyvtári szolgáltatás, és nem helyettesíti a könyvtárosi munkát. Célja, hogy támogassa a munkatársakat, javítsa a hatékonyságot, csökkentse az adminisztratív és szerteágazó szakmai terheket, kezelje a nagy mennyiségű adatot, támogassa az ismétlődő feladatok elvégzését, egyszerűsítse és közvetlenebbé tegye az online felhasználói élményt, és lehetővé tegye, hogy több idő jusson a személyes tájékoztatásra, a közösségekkel való kapcsolattartásra és a magasabb hozzáadott értékű szakmai feladatokra.

A könyvtár felismeri, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazásának lehetőségei és kockázatai szervezeti területenként eltérőek lehetnek. A szakmai könyvtári tevékenységek mellett a háttértámogató funkciók működésében is jelentős szerepet kaphatnak az MI-alapú megoldások. A könyvtár ezért törekszik arra, hogy az egyes szervezeti területek sajátosságainak figyelembevételével alakítsa ki az alkalmazás szakmai, adatvédelmi és működési kereteit.

A mesterséges intelligencia alkalmazása lehetővé teszi, hogy a könyvtár a rutinszerű feladatok egy részének támogatásával több figyelmet fordítson azokra a tevékenységekre, amelyekben a személyes szakértelem, az emberi kapcsolat és a közösségi jelenlét pótolhatatlan értéket képviselnek.

3.3. Kapcsolódás a könyvtár stratégiai fejlesztéseivel

A koncepció illeszkedik a könyvtár digitális fejlesztési törekvéseihez, a digitális esélyegyenlőség erősítéséhez, a minőségkultúra és az egységes szolgáltatási működés fejlesztéséhez, valamint ahhoz a stratégiai célkitűzéshez, hogy a FSZEK a digitális műveltség, az információs műveltség és az egész életen át tartó tanulás támogatásának meghatározó városi szereplője legyen.

Az MI-hez kapcsolódó fejlesztések szorosan kapcsolódnak a Smart Hub működési szemléletéhez is, amely a digitális innovációt, a tudásmegosztást, a közösségi tanulást és a korszerű könyvtári szolgáltatások fejlesztését támogatja.

3.4. Jövőkép

A koncepció megvalósításának eredményeként a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olyan nyilvános könyvtárként kíván működni, amely a mesterséges intelligenciát biztonságosan, átláthatóan és a könyvtári értékekkel összhangban alkalmazza saját működésében, miközben használoit is támogatja az MI tudatos, kritikus és felelős használatában.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár célja, hogy saját működésének fejlesztése mellett aktív szerepet vállaljon a mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazásával kapcsolatos hazai szakmai gondolkodás, a jó gyakorlatok és a szakmai együttműködések alakításában.

A könyvtár célja továbbá, hogy a mesterséges intelligencia korszakában is a város mindennapi életének megbízható tudás- és közösségi infrastruktúrájaként működjön: olyan nyitott és biztonságos közösségi tér maradjon, ahol a használók nemcsak hiteles információhoz, hanem annak értelmezéséhez, személyes segítséghez és szakmai támogatáshoz is hozzájutnak, miközben támogatást kapnak a tanuláshoz, az eligazodáshoz, az együttműködéshez és a tudatos digitális részvételhez.

4. A koncepció alapelvei

4.1. Emberközpontúság

A mesterséges intelligencia alkalmazásának középpontjában minden esetben az ember áll. A könyvtár az MI-re nem a könyvtárosi munka helyettesítőjeként, hanem a szakmai munka és a könyvtári szolgáltatások támogató eszközeként tekint.

Ennek megfelelően a mesterséges intelligencia alkalmazása nem helyettesíti a munkatársak szakmai tudását, felelősségét és személyes döntéseit, hanem azok hatékonyabb érvényesülését segíti.

A könyvtári szakmai munka során az MI támogathatja az információk feldolgozását, a dokumentumok elemzését, a tartalom-előkészítést és az ismétlődő adminisztratív vagy szakmai feladatok automatizálását. A szakmai mérlegelés, az értékelés és a végső döntés ugyanakkor minden esetben az ember feladata marad.

4.2. Hitelesség és szakmai felelősség

A könyvtár szakmai hitelessége a használók bizalmának alapja, ezért a mesterséges intelligencia alkalmazása során is kiemelt jelentőségű az emberi szakmai ellenőrzés és felelősségvállalás.

A könyvtár működésének alapja a hiteles információ közvetítése. A mesterséges intelligencia alkalmazása során is biztosítani kell a tartalmak szakmai ellenőrzését, a tények ellenőrzését, valamint a szerzői jogi és etikai szempontok érvényesülését.

A könyvtár feladata nem csupán a hiteles információk közvetítése, hanem a használók támogatása azok értékelésében és kritikus értelmezésében is.

A szakmai hitelesség megőrzése érdekében a könyvtár támogatja munkatársai folyamatos szakmai fejlődését, különös tekintettel a mesterséges intelligencia tudatos, értékalapú

alkalmazására. A képzések során kiemelt hangsúlyt kap az MI etikus használata, az adatvédelem, valamint a közszolgálati környezetben történő felelős alkalmazása.

4.3. Adatbiztonság és átláthatóság

A könyvtár kiemelt figyelmet fordít a személyes adatok, a bizalmas információk és az intézményi adatvagyon védelmére. Az MI alkalmazásának átláthatónak kell lennie, és meg kell felelnie a vonatkozó jogszabályoknak és intézményi szabályozásoknak.

A könyvtár törekszik arra, hogy munkatársai és használói egyaránt tisztában legyenek azzal, mikor és milyen célból alkalmaz mesterséges intelligenciát, valamint annak lehetőségeivel és korlátaival. A könyvtár törekszik arra, hogy az MI alkalmazása során minden esetben egyértelmű legyen, mikor születik egy tartalom emberi közreműködéssel, illetve mikor vesz részt annak előállításában mesterséges intelligencia. Az átlátható működés erősíti a könyvtár iránti bizalmat, hozzájárul a felelős MI-használathoz és a közintézmények iránti közbizalom megőrzéséhez.

4.4. Esélyegyenlőség és inkluzivitás

A könyvtár célja, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása erősítse az egyenlő hozzáférést az információhoz és a szolgáltatásokhoz. Kiemelt feladatának tekinti a digitális kompetenciák és műveltség fejlesztését és a használók támogatását a mesterséges intelligencia tudatos használatában.

A könyvtár fontos szerepet vállal abban, hogy segítse használóit a mesterséges intelligencia által előállított információk értelmezésében, ellenőrzésében és kritikus értékelésében. Ennek részeként az információs műveltség fejlesztését kiegészíti az MI-műveltség fejlesztésével, amelynek célja nem csupán az MI-eszközök használatának elsajátítása, hanem működésük, korlátaik, valamint az információk hitelességére és a társadalomra gyakorolt hatásuk megértése.

A könyvtár kiemelt feladatának tekinti, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása ne növelje, hanem csökkentse a digitális egyenlőtlenségeket, és minden használó számára biztosítsa a tudatos digitális részvétel lehetőségét.

4.5. Innováció és folyamatos tanulás

A mesterséges intelligencia gyors fejlődése miatt a könyvtárnak is folyamatosan tanuló és alkalmazkodó szervezetként kell működnie. Ez nemcsak az új technológiák követését jelenti, hanem a munkatársak szakmai fejlődésének támogatását, a tudásmegosztást, a közös tanulást, valamint az új megoldások felelős kipróbálását és értékelését is.

A fejlesztések során a könyvtár a meglévő informatikai rendszerek továbbfejlesztésére, a stratégiai partnerekkel való együttműködésre, valamint a hazai és nemzetközi jó gyakorlatok átvételére épít. Célja a fenntartható, fokozatos és a könyvtári értékekhez illeszkedő innováció.

4.6. Közösségi tanulás és tudásmegosztás

A könyvtár a mesterséges intelligencia alkalmazását nem kizárólag technológiai kérdésnek tekinti, hanem a közösségi tanulás és a tudásmegosztás új lehetőségének is. Támogatja a munkatársak, a használók és a szakmai partnerek közötti tapasztalatcserét, ösztönzi az együttműködésen alapuló tanulást, és olyan nyitott környezet kialakítására törekszik, amelyben az új technológiák megismerése közös tanulási és tapasztalatszerzési folyamatként valósul meg.

5. Fejlesztési irányok

5.1. A szervezet felkészítése

A mesterséges intelligencia sikeres könyvtári alkalmazása nem elsősorban technológiai, hanem szervezeti felkészültség kérdése. Ennek alapfeltétele a munkatársak felkészítése, valamint az egységes intézményi működési keretek kialakítása. A következő években a könyvtár célja, hogy az MI alkalmazása a mindennapi munkavégzés természetes és tudatos részévé váljon, miközben biztosított marad a jogszerű, etikus és biztonságos működés.

Ennek érdekében a könyvtár:

- kialakítja és folyamatosan fejleszti a mesterséges intelligencia alkalmazásának intézményi szabályozását;
- biztosítja a személyes adatok és a bizalmas intézményi információk védelmét a nyilvánosan elérhető MI-rendszerek használata során;
- fejleszti a munkatársak digitális és MI-kompetenciáit, valamint beépíti a már megkezdett képzéseket a mindennapi munkavégzésbe;
- elvégzi a bevezetni tervezett MI-rendszerek kockázatalapú besorolását és nyilvántartását a mesterséges intelligenciáról szóló (EU) 2024/1689 rendelettel (MI-rendelet) összhangban;
- a mesterséges intelligenciát alkalmazó munkatársak számára biztosítja a megfelelő szintű MI-jártasságot (AI-literacy) az MI-rendelet 4. cikkében foglalt kötelezettséggel összhangban.

5.2. A könyvtári infrastruktúra és adatvagyon fejlesztése

A mesterséges intelligencia hosszú távú alkalmazásának alapját a megbízható digitális infrastruktúra és a jó minőségű könyvtári adatok jelentik. A könyvtár ezért kiemelt figyelmet fordít digitális rendszereinek védelmére, valamint adatvagyonának fejlesztésére és hasznosítására.

A fejlesztések fő irányai:

- a könyvtár online rendszereinek (különösen a honlap, a FSZEK Online és a Budapest Elektronikus Archívum) védelme a túlzott automatizált adatgyűjtéssel (webes adatgyűjtés, scraping) szemben;

- olyan szabályozott, előre összeállított adatcsomagok kialakítása, amelyek biztosítják a könyvtári adatok felelős felhasználását, miközben csökkentik az élő rendszerek terhelését;
- részvétel a Fővárosi Önkormányzat adatvagyon-fejlesztési kezdeményezéseiben;
- a Corvina integrált könyvtári rendszer bibliográfiai és authority rekordjainak minőségfejlesztése és külső adatforrásokkal történő összekapcsolása;
- a discovery-rendszerek adatminőségének javítása az MI segítségével;
- anonimizált használati adatok elemzésének előkészítése a szolgáltatások fejlesztése érdekében;
- a Budapest Elektronikus Archívumban (BEA) megtalálható elektronikus dokumentumok tárgyszavazása a mesterséges intelligencia alkalmazásával.

5.3. MI-vel támogatott könyvtári szolgáltatások

A könyvtár célja nem új MI-szolgáltatások létrehozása önmagukért, hanem a meglévő könyvtári szolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének javítása. Az MI-alapú szolgáltatások fejlesztése során alapelv, hogy a használók számára minden esetben biztosított maradjon az emberi segítség igénybevételének lehetősége.

A fejlesztések kiemelt területei:

- a georeferált könyvtári tartalmak továbbfejlesztése és automatizált feldolgozásának támogatása;
- szemantikus keresési lehetőségek és intelligens ajánlórendszerek fejlesztése;
- belső, zárt tudásbázis kialakítása a könyvtári munkát támogató szabályzatok, módszertani segédletek és szakmai dokumentumok gyors elérésének biztosítására;
- természetes nyelven lekérdezhető saját online szöveges tartalmak szolgáltatása;
- a belső feldolgozó munka támogatása automatizált képfeldolgozási és tartalomelemzési megoldásokkal;
- új, MI-alapú szolgáltatások folyamatos vizsgálata és pilotjellegű kipróbálása a használói igényekhez igazodva;
- a kommunikációs tevékenység egyes folyamatainak automatizálása a használókkal történő kapcsolattartás hatékonyságának és gyorsaságának fejlesztése érdekében.

5.4. Digitális, információs és MI-műveltség fejlesztése

A mesterséges intelligencia térnyerése alapvetően alakítja át az információhoz való hozzáférés, a tanulás és a mindennapi döntéshozatal környezetét. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a digitális, információs és MI-műveltség fejlesztését a jövő könyvtári alapfeladatai közé sorolja. Feladatának tekinti, hogy használóit ne csupán az MI-eszközök használatában, hanem azok tudatos, kritikus és felelős alkalmazásában is támogassa.

A könyvtár célja, hogy a hagyományosan is meghatározó információs műveltség fejlesztését kiegészítse a digitális műveltség és az MI-műveltség fejlesztésével. Ennek keretében támogatja, hogy használói megismerjék a mesterséges intelligencia működésének alapelveit, lehetőségeit és korlátait, képesek legyenek kritikusan értékelni az MI által előállított információkat, felismerni a manipulált vagy félrevezető tartalmakat, tudatosan kezelni személyes adataikat, valamint felelős döntéseket hozni a digitális környezetben.

A könyvtár a mesterséges intelligenciára nem kizárólag technológiai kihívásként tekint, hanem olyan társadalmi változásként, amely új feladatokat ró a közgyűjteményekre is. Közzolgálati intézményként aktív szerepet kíván vállalni a hiteles információk közvetítésében, a kritikus gondolkodás fejlesztésében, a digitális műveltség erősítésében, a digitális esélyegyenlőség előmozdításában és az egész életen át tartó tanulás támogatásában.

Ennek érdekében a könyvtár:

- előadásokat, workshopokat és egyéb ismeretterjesztő programokat szervez a mesterséges intelligencia működéséről, társadalmi hatásairól és könyvtári alkalmazásáról;
- támogatja a használók digitális, információs és MI-műveltségének fejlesztését, különös tekintettel a forráskritikára, a deepfake tartalmak felismerésére, az adatvédelemre és a felelős digitális állampolgárságra;
- fejleszti és bővíti a digitális kompetenciafejlesztést támogató könyvtári programokat, különös figyelmet fordítva az idősebb korosztály, a digitális eszközöket kevésbé magabiztosan használók, valamint a különböző generációk közös tanulását támogató kezdeményezésekre;
- ösztönzi a mesterséges intelligenciával kapcsolatos nyilvános szakmai párbeszédet;
- együttműködik oktatási, kulturális és szakmai partnereivel a digitális tudatosság és a felelős MI-használat erősítése érdekében.

5.5. Digitális partnerségek és innováció

A mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazása csak széles körű szakmai együttműködésekre építve valósítható meg. A könyvtár ezért tudatosan épít és ápol hazai és nemzetközi partnerségeket, amelyek egyszerre támogatják saját fejlődését, hozzájárulnak a könyvtári szakma közös tudásának gyarapításához, valamint a mesterséges intelligencia közzolgálati alkalmazásával kapcsolatos hazai szakmai gondolkodás alakításához. Ennek érdekében aktív kapcsolatot tart fenn fenntartójával, valamint önkormányzati, kormányzati, felsőoktatási, informatikai és szakmai partnereivel.

A könyvtár célja nemcsak az új technológiák alkalmazása, hanem az is, hogy aktív szakmai partnerként hozzájáruljon a mesterséges intelligencia közzolgálati alkalmazásával kapcsolatos hazai gondolkodás alakításához.

A kiemelt együttműködési területek:

- **Fővárosi Önkormányzat** – részvétel a fővárosi mesterségesintelligencia-stratégia előkészítésében, valamint az adatvagyon-gazdálkodási és digitális fejlesztési programokban.

- **Monguz Információtechnológiai Kft.** – együttműködés a Corvina integrált könyvtári rendszer mesterséges intelligenciára épülő továbbfejlesztésének lehetőségeiben, különös tekintettel az anonimizált adatelemzésre, a szolgáltatásfejlesztésre és a döntéstámogató megoldásokra.
- **Eötvös Loránd Tudományegyetem – AI EDIH Hungary** – a munkatársak képzésének támogatása, valamint közös kutatás-fejlesztési projektek megvalósítása, köztük magyar nyelvű dokumentumokra épülő RAG (Retrieval-Augmented Generation) rendszer fejlesztése.
- **A meghatározó hazai szakmai szervezetek** - Informatikai és Könyvtári Szövetség, Magyar Könyvtárosok Egyesülete – kapcsolódó kezdeményezéseit a FSZEK figyelemmel kíséri, azokban szakmai álláspontját képviseli.

A könyvtár törekszik arra, hogy a jövőben is bekapcsolódjon olyan hazai és nemzetközi együttműködésekbe, amelyek hozzájárulnak a mesterséges intelligencia felelős, etikus és könyvtári célú alkalmazásához, valamint a hazai és nemzetközi jó gyakorlatok átvételéhez és megosztásához.

5.6. Intézményi irányítás és felelősség

A munkatársak egyéni MI-használatára és szakmai felelősségére a mesterséges intelligencia felelős használatáról szóló főigazgatói utasítás rendelkezései irányadók.

A könyvtár kiemelt figyelmet fordít a vezetők mesterséges intelligenciával kapcsolatos felkészítésére. A vezetők feladata, hogy támogassák a munkatársak felelős MI-használatát, ösztönözzék a jó gyakorlatok megosztását, valamint elősegítsék az MI alkalmazásának a szervezeti célokkal összhangban történő beépülését a munkafolyamatokba.

A mesterséges intelligenciával kapcsolatos intézményi fejlesztések irányítása és koordinációja vezetői feladat. A könyvtár biztosítja, hogy az MI alkalmazásával kapcsolatos stratégiai döntések, fejlesztések, képzések és szakmai kezdeményezések egységes szemlélet szerint, a különböző szervezeti egységek együttműködésével valósuljanak meg.

5.7. Az MI-vel kapcsolatos incidensek kezelése

A könyvtár a mesterséges intelligencia használatával összefüggő események kezelésére külön incidenskezelési rendet alakít ki. Az incidenskezelési rend célja, hogy biztosítsa az MI alkalmazásából eredő kockázatok gyors felismerését, kivizsgálását, kezelését és a szükséges intézkedések megtételét.

Az incidenskezelési rend különösen kiterjed az adatvédelmi és információbiztonsági eseményekre, a hibás vagy félrevezető MI által előállított tartalmak könyvtári felhasználására vagy közzétételére, a jogosulatlan MI-használatra, valamint minden olyan eseményre, amely veszélyeztetheti a könyvtár szakmai hitelességét, jogszerű működését vagy a használók bizalmát.

Az incidenskezelés részletes eljárásrendjét külön szabályzat határozza meg.

6. A koncepció várható hatásai

A koncepció megvalósításának eredményeként a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olyan felkészült, felelős és innovatív közgyűjteményként kíván működni, amely a mesterséges

intelligencia lehetőségeit a könyvtári értékek megőrzése mellett a használók, a munkatársak és a közösség javára hasznosítja.

A koncepció sikerének mércéje nem önmagában az alkalmazott technológiai megoldások száma, hanem az, hogy azok milyen mértékben járulnak hozzá a könyvtár küldetésének megvalósításához, a szolgáltatások fejlesztéséhez, a munkatársak szakmai munkájának támogatásához és a használók digitális felkészültségének erősítéséhez.

6.1. A könyvtár működésére gyakorolt hatások

A koncepció megvalósításának eredményeként a könyvtár:

- felkészültebbé válik a technológiai változások kezelésére;
- tovább fejleszti munkatársai digitális és mesterségesintelligencia-kompetenciáit;
- hatékonyabban szervezi munkafolyamatait és csökkenti az adminisztratív terheket;
- megalapozottabb döntéseket hoz a rendelkezésre álló adatok elemzésére támaszkodva;
- tudatosabban őrzi meg, rendszerezi és hasznosítja intézményi tudását;
- erősíti a szervezeti együttműködést és a tudásmegosztás kultúráját.

6.2. A könyvtári szolgáltatásokra gyakorolt hatások

A koncepció hozzájárul ahhoz, hogy a könyvtár:

- korszerűbb, gyorsabb és személyre szabhatóbb szolgáltatásokat nyújtson;
- javítsa a digitális tartalmak feltárását, kereshetőségét és hozzáférhetőségét;
- magasabb minőségű és jobban hasznosítható adatvagyonnal rendelkezzen;
- új, a használói igényekre épülő szolgáltatásokat vezessen be;
- a mesterséges intelligenciát a személyes könyvtári szolgáltatások kiegészítésére, és ne azok helyettesítésére használja;
- erősítse a személyre szabott tanulási és tájékozódási támogatást.

6.3. A használókra és a társadalomra gyakorolt hatások

A koncepció megvalósítása hozzájárul ahhoz, hogy a könyvtár:

- támogassa a használók digitális, információs és MI-műveltségének fejlődését;
- erősítse a kritikus gondolkodást és a hiteles információk felismerésének képességét;
- csökkentse a digitális egyenlőtlenségeket, és elősegítse a tudatos digitális részvételt;

- erősítse szerepét a közösségi tanulás és az egész életen át tartó tanulás támogatásában;
- hozzájáruljon a digitális bizalom, valamint a felelős mesterségesintelligencia-használat kultúrájának erősítéséhez.

6.4. A könyvtár szakmai szerepének erősödése

A koncepció megvalósításával a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár:

- erősíti szerepét a hazai könyvtári innováció egyik meghatározó intézményeként;
- aktív szerepet vállal a mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazásával kapcsolatos szakmai gondolkodás és jó gyakorlatok alakításában;
- bővíti hazai és nemzetközi szakmai együttműködéseit;
- hozzájárul a könyvtári innovációt támogató tudásmegosztáshoz;
- elősegíti a közszolgálati intézmények közötti digitális együttműködést és a közös fejlesztések megvalósítását.

6.5. Hosszú távú jövőkép

A mesterséges intelligencia könyvtári alkalmazásának végső célja nem önmagában a technológiai fejlődés, hanem a könyvtár közszolgálati küldetésének megerősítése: a hiteles információhoz való hozzáférés biztosítása, az esélyegyenlőség támogatása, valamint a tudás létrehozásának, megőrzésének és megosztásának elősegítése a digitális korszakban.

A koncepció megvalósítása nem egyszeri fejlesztési projekt, hanem folyamatos tanulási és alkalmazkodási folyamat. A könyvtár rendszeresen értékeli a technológiai, jogi és társadalmi környezet változásait, és szükség szerint felülvizsgálja fejlesztési irányait annak érdekében, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása hosszú távon is a könyvtár küldetését, használóit és munkatársait szolgálja.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár célja, hogy a mesterséges intelligencia korszakában is megőrizze és tovább erősítse szerepét mint a főváros meghatározó tudás- és közösségi infrastruktúrája: olyan nyitott, megbízható és emberközpontú közintézményként működjön, amely összeköti az embereket a hiteles információval, a tudással, egymással és a jövő lehetőségeivel.

Budapest, 2026. augusztus 5.

Kovácsné Koreny Ágnes
főigazgató